

Dragør tænder lys i mørket på Øresund

I anledning af 70-året
for flugten til Sverige
oktober 1943

1. oktober kl. 17.00-19.45

Markering af 70-året for en redningsaktion i oktober 1943

Det er i år 70 år siden, at ca. 7000 jøder formåede at flygte til Sverige og dermed undvige den tyske besættelsesmagts planer om internering og deportation af den danske jødiske befolkning. Omkring 700 af disse flygtninge kom til Sverige via Dragør, hvor mange borgere hjalp til med at organisere og gennemføre flugten.

Det anslås, at omkring 70 af flygtningene i ly af mørket blev sejlet over sundet i kutteren Elisabeth K571, som i dag tilhører Museum Amager. Kutteren, der stadig har fast kajplads i Dragør Havn, er et af de eneste skibe fra redningsaktionen, som er bevaret i Danmark.

Den danske redningsaktion i oktober 1943 har siden stået som et opløftende lys i et ellers meget mørkt kapitel i europæisk historie, hvor mere 6 millioner jøder omkom under holocaust. Denne begivenhed ønsker vi derfor at markere med fakkeloptog igennem byen og med efterfølgende sejlads på Øresund, der denne nat skal lyses op af hundredvis af lys.

For at holde mindet om begivenhederne i Dragør oktober 1943 i live

**inviterer vi alle interesserede
til fakkeloptog og sejlads den 1. oktober kl. 17.00 – 19.45**

Programmet for arrangementet og sejlplan ses nedenfor

Med venlig hilsen

Museum Amager & Dragør Lokalarkiv

Arrangementet er lavet i samarbejde med Dragør Kommune

Tilmelding til sejladsen kan ske hurtigst muligt hos havnefoged John Strøbæk på e-mail johns@dragoer.dk eller på tlf. 32 89 15 70, dog senest mandag den 30/9.

Har du i øvrigt spørgsmål til arrangementet kan du henvende dig til Museum Amagers museumsleder Ingeborg Philipsen ip@museumamager.dk, tlf. +45 30 10 88 68.

Program for 1. oktober 2013 "Dragør tænder lys i mørket på Øresund"

Kl. 17.00 Fakkeltog starter fra Nordre Væl

Velkommen ved Dragør Borgmester Allan Holst

Fællessang og fakler deles ud og tændes

Fakkeltog igennem byen. Ruten går forbi centrale historiske steder: Nordre Væl, den tidl. station, Dr. Dichs villa, Villa Pax, Mindestenen.

Stop ved mindestenen med fællessang.

Optoget går herefter videre til museumskutter Elisabeth K571s kajplads på Dragør Gl. Havn.

Kl. 18.00 Taler ved Elisabeth K571 på Dragør Gl. Havn

Dragørs Borgmester Allan Holst taler. En ny informationsstander med informationer om Elisabeth K571s historie indvies.

Malmø Kommunalråd Katrin Stjernfeldt Jammah taler (tbc)

Musikalske indslag ved sanger Claus Ravn

Jan Norden, vidne fra oktober 1943, fortæller om sine personlige oplevelser og afslutter med at gå om bord på Elisabeth.

Kl. 18.30 Sejlads

Elisabeth fulgt af to svenske museumsbåde, Kalle og Gunhild fra Malmø Museer, sejler ud af havnen med retning mod øen Peberholm/Øresundsbron fulgt af sejlere fra begge sider af Øresund. *Sejlrute fremgår af søkortet vedhæftet nedenfor.*

Imens skibene sejler ud byder Restaurant Beghuset fakkeltænder og publikum på petits fours i paviljonen uden for Lodsmuseet. Det vil desuden være muligt at købe sandwich hos Café Espersen og Strandhotellet, imens skibene sejler ud til bestemmelsesstedet.

Kl. 19.10 Prins Jørgens March lyder fra lodstårnet.

Fhv. Kongelig Hofmusicus, solotrompetist Erlan Holtehus spiller Prins Jørgens March fra Lodstårnet som signal til, at publikum skal samles på Søndre Mole for at se lysene på Øresund.

Kl. 19.15 – 19.45 "Syv hundrede lys i mørket" v/ lyskunstner Flemming Brantbjerg

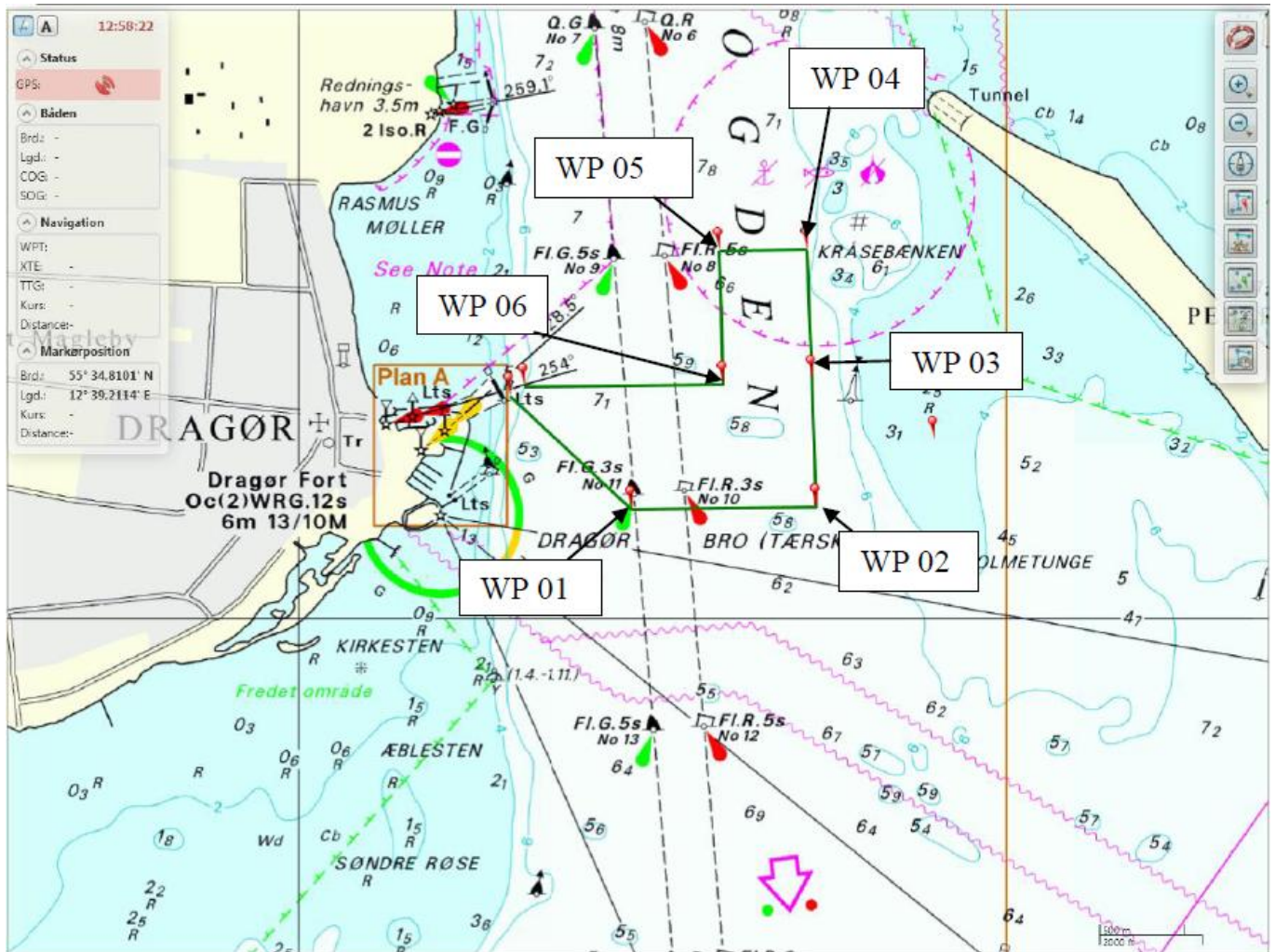
Unge fra hhv. den svenske og danske side er placeret på Peberholm og hjælper hinanden med at tænde 700 lys som symbol på de ca. 700 jøder, der kom til Sverige fra Dragør. Ombord på skibene tændes også lys. Lyseventen slutter med at Øresundsbron oplyses af en 8 km lang lyskæde af i alt 1.600 lamper. Skibene ventes retur til Dragør Havn omkring 20.30.

Bemærk: Ændringer i programmet forbeholdes – følg med på www.museumamager.dk

Tak til samarbejdspartnerne

*Dette arrangement kunne ikke have ladet sig gøre uden den store hjælp, vi har modtaget fra elektrikerfirmaet **Høyrup og Clemmensen**, der har stået for al teknikken i forbindelse med opsætningen af de 700 lys på Peberholm, **Øresundsbron**, der har givet adgang til Peberholm og som står for transport af og forplejning til de unge hjælpere på Peberholm, **Københavns Kommune**, som har udlånt lyskæder til arrangementet, **Malmø Museer** og **Skoletjenesten Øresund** for tålmodig hjælp med forberedelserne og kontakter i Sverige. Tak også til **Restaurant Beghuset**, der stiller petits fours til rådighed for publikum på havnen og til **Strandhotellet** og **Café Espersen** for stor imødekommenhed i forbindelse med arrangementet.*

Elisabeth K571s sejlroute den 1. oktober 2013

Tilmelding til sejladsen kan ske hos havnefoged John Strøbæk johns@dragoer.dk

Fra yderste havnevager i indsejlingen til Dragør Havn styres mod WP 01, WP 02 osv.

Way point Liste:

WP 1 55° 35,3N 012°41,8Ø **WP 2** 55° 35,3N 012°42,9Ø **WP 3** 55° 35,8N 012°42,8Ø

WP 4 55° 36,1N 012°42,8Ø **WP 5** 55° 36,1N 012°42,3Ø **WP 6** 55° 35,7N 012°42,4Ø

Leder og koordinator af sejladsen er føreren af Museumsfartøjet Elisabeth K571. Kommunikation til deltagende fartøjer vil foregå på VHF kanal 08.

Deltagende fartøjer **SKAL** være klar til afgang kl.18.30 hvor Elisabeth vil sejle ud af Dragør havn som første fartøj. Rækkefølgen herefter er vilkårlig. Der vil deltage mindst 3 svenske fartøjer i sejladsen. Sidste fartøj vil være BOPA MHV 911, der vil føre den nødvendige kommunikation med Sound Traffic og fungere som sikkerhedsfartøj. BOPA lytter kanalerne 16,71 og 08.

Forlægningsfart er min. 6 knob. Den samlede distance fra yderste vager til WP 06 er 3,8 NM.

WP 03 skal passeres ca. kl. 19.15 og WP 06 skal passeres ca. kl 19.45 hvorefter alle ligger St.by og afventer at Elisabeth "frigiver" flotillen på VHF kanal 08. Herefter fri sejlads mod hjemhavn.

Lidt mere om den historiske baggrund:

I 1939 udbrød 2. verdenskrig. Det tyske nazistiske regimes race- og jødepolitik resulterede i løbet af de næste år i et systematisk massedrab på seks millioner jøder. Den 9. april 1940 blev Danmark besat af Tyskland.

I september 1943 fik den tyske besættelsesmagt i Danmark ordre til at internere og deportere den danske jødiske befolkning til de Europæiske KZ-lejre. Det lykkedes imidlertid via den tyske søfartsattaché Georg F. Duckwitz og ledende politikere i Danmark, at udsende en advarsel til lederne af de jødiske organisationer i Danmark. I al hast gik de danske jøder under jorden, og en spontan redningsaktion gik i gang. Resultatet blev, at 95% af den danske jødiske befolkning blev reddet. Omkring 700 af flygtningene kom til Sverige fra Dragør. Det er anslået, at Elisabeth K571 transporterede omkring 70 af disse flygtninge i sikkerhed i Sverige.

Den pludselige ankomst af store grupper af flygtninge til Dragør og andre kystbyer, kom som en overraskelse for den lokale befolkning. Organiseringen af hjælpen til flygtningene opstod spontant og ad hoc. Men på kort tid formåede hjælpsomme kræfter i de lokale kystbysamfund i samarbejde med modstandsbevægelsen at etablere et mere organiseret flugtnetværk. Borgere i Dragør hjalp med transport, husly, mad og penge - og for nogle fik det alvorlige konsekvenser. En række fiskere og andre borgere blev senere fængslet, forhørt og tortureret - og nogle sendt i KZ-lejre.

Ligesom i Danmark hjalp private borgere også spontant til, da den store gruppe flygtninge pludselig ankom til de svenske kystbyer. Efterhånden som hjælpen blev organiseret, blev flygtningene indkvarteret i flygtningecentre i pensionater og lignende boliger. Nogle havde også familie i Sverige, der kunne tage sig af dem.

Den danske ambassade i Sverige kunne ikke finansiere den enorme udgift til de mange danske flygtninge. Efter krigen besluttede den svenske regering, at den samlede kredit på næsten 50 mio. kr. som man havde stillet for de danske flygtninge, ikke ville blive krævet tilbagebetalt. I sidste ende blev det altså den svenske stat, som betalte for flygtningenes ophold.

Ikke alle blev dog reddet: alt 472 danske jøder blev arresteret og deporteret til koncentrationslejren Theresienstadt nord for Prag. 51 af de deporterede fra Danmark bukkede under for de brutale forhold i lejren. I april 1945 blev de overlevende fanger hentet af Røde Kors og ført til det neutrale Sverige, før de vendte hjem til Danmark efter befrielse 5. maj 1945.

Elisabeth og dens ejer Ejnar Larsen vender hjem 6. maj 1945. Registreringsnummeret var blevet udskiftet med et svensk. Efter hjemkomsten fik Elisabeth sit gamle nummer K571 igen.

Ellen Nielsen var en af de borgere i Dragør, som udviste et stort mod, da hun hjalp flygtningene i oktober 1943. Hendes daglige arbejde som fiskerkone på Gammel Strand gjorde hende til en ideel kontaktperson mellem dragørfiskerne og modstandsgruppen Holger Danske. Men i juli 1944 blev hun arresteret af Gestapo og senere sendt i kz-lejren Ravensbrück. Straffen var ekstra hård, fordi hun havde samarbejdet med modstandsbevægelsen. I april 1945 var hun blandt de skandinaver, der blev hentet hjem i svensk Røde Kors' hvide busser. Foto: Dragør Lokalarkiv

Kystpoliti på Dragør Havn – 1942. Foto: Dragør Lokalarkiv

